

JERZY BOROWSKI

Przyczynek do poznania owadów uszkodzających igły, pączki i młode pędy obcych gatunków jodeł – *Abies* Mill.

A Contribution to the Knowledge on Insect Pests to Needles, Buds,
and Young Shoots of Foreign Fir Species (*Abies* Mill.)

Do chwili obecnej, na terenie naszego kraju, odnotowano zaledwie kilka gatunków szkodników pączków, igieł i młodych pędów, obcych gatunków jodeł. Przyczyną takiej sytuacji, należy się dopatrywać w braku zainteresowania nielicznymi nasadzeniami obcych gatunków drzew iglastych – w tym jodeł – a także w niewielkiej liczbie owadów zasiedlających te drzewa.

Materiał, który posłużył do napisania tej pracy, został zebrany w latach 1995-1997, głównie na terenie Arboretum w Wirtach (Bory Tucholskie) oraz Arboretum w Rogowie pod Koluszkami. Poniżej został przedstawiony wykaz badanych gatunków jodeł oraz stwierdzonych na nich owadów. Dla ciekawszych gatunków – wyróżnionych gwiazdką – przedstawiono krótki komentarz w końcowej części artykułu.

Wykaz owadów zerujących na igłach, pączkach i młodych pędach różnych gatunków jodeł

Abies amabilis Forb.

Hemiptera – *Dreyfusia piceae* (Ratz.), *D. nordmanniana* (Eckstein)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Hymenoptera – *Gilpinia polytoma* (Htg.)*

Lepidoptera – *Epinotia nigricana* (Herrich-Schäffer), *Semiothisa liturata* (Cl.), *S. signaria* (Hb.), *Eupithecia lariciata* (Frey.)

Abies balsamea Mill.

Homoptera – *Dreyfusia piceae* (Ratz.), *D. nordmanniana* (Eckstein), *Mindarus abietinus* Koch

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Argyresthia fundella* (Fisch.), *Epinotia fraternana* (Haw.)*, *Coleophora laricella* (Hb.)

Abies concolor Engelm.

Homoptera – *Dreyfusia piceae* (Ratz.), *D. nordmanniana* (Eckstein), *Mindarus abietinus* Koch, *Nuculaspis abietis* (Schrank)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Argyresthia illuminatella* Zell.*, *Epinotia fraternana* (Haw.)

Abies cephalonica Loud.

Homoptera – *Dreyfusia piceae* (Ratz.), *D. nordmanniana* (Eckstein), *Mindarus abietinus* Koch

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.)

Lepidoptera – *Argyresthia illuminatella* Zell., *Epinotia fraternana* (Haw.)

Abies grandis Loll.

Homoptera – *Dreyfusia piceae* (Ratz.), *D. nordmanniana* (Eckstein), *Mindarus abietinus* Koch

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Argyresthia illuminatella* Zell., *Epinotia fraternana* (Haw.), *Semiothisa liturata* (Cl.), *Eupithecia pusillata* (Denis et Schiff.)

Abies holophylla Maxim.

Heteroptera – *Kleidocerys resedae* (Panz.)*

Coleoptera – *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Hymenoptera – *Gilpinia polytoma* (Htg.)

Lepidoptera – *Argyresthia illuminatella* Zell., *Epinotia fraternana* (Haw.), *Dicheilia histrionana* (Frölich), *Cymolomia hartigiana* (Saxesen)

Abies homolepis S. et Z.

Homoptera – *Dreyfusia nordmanniana* (Eckstein), *Nuculaspis abietis* (Schrank)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.)

Lepidoptera – *Argyresthia illuminatella* Zell., *Biston betularius* (L.), *Eupithecia lariciata* (Frey.)

Abies koreana Wils.

Homoptera – *Dreyfusia nordmanniana* (Eckstein)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Epinotia fraternana* (Haw.), *Biston betularius* (L.),

Semiothisa liturata (Cl.), *Eupithecia pusillata* (Denis et Schiff.)

***Abies lasiocarpa* Nutt.**

Homoptera – *Dreyfusia piceae* (Ratz.), *D. nordmannianae* (Eckstein)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Semiothisa liturata* (Cl.), *Eupithecia pusillata* (Denis et Schiff.)

***Abies magnifica* Murr.**

Homoptera – *Dreyfusia nordmannianae* (Eckstein)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

***Abies nephrolepis* Maxim.**

Homoptera – *Dreyfusia nordmannianae* (Eckstein)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Semiothisa liturata* (Cl.)

***Abies nordmanniana* Spach**

Homoptera – *Dreyfusia nordmannianae* (Eckstein), *D. piceae* (Ratz.), *Mindarus abietinus* Koch, *Nuculaspis abietis* (Schrank)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Argyresthia fundella* (Fisch.), *A. illuminatella* Zell., *Epinotia fraternana* (Haw.), *Coleophora laricella* (Hb.), *Semiothisa liturata* (Cl.), *Eupithecia pusillata* (Denis et Schiff.)

***Abies procera* Rehd.**

Homoptera – *Dreyfusia piceae* (Ratz.), *D. nordmannianae* (Eckstein)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Epinotia fraternana* (Haw.), *Eupithecia pusillata* (Denis et Schiff.), *E. lariciata* (Frey.)

***Abies sachalinensis* Mast.**

Homoptera – *Dreyfusia nordmannianae* (Eckstein)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Epinotia fraternana* (Haw.), *Eupithecia pusillata* (Denis et Schiff.)

***Abies sibirica* Ldl.**

Homoptera – *Dreyfusia nordmannianae* (Eckstein), *D. piceae* (Ratz.), *Mindarus abietinus* Koch, *Cinara piceae* (Panz.)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Epinotia fraternana* (Haw.), *Semiothisa liturata* (Cl.), *Eupithecia pusillata* (Denis et Schiff.), *E. lariciata* (Frey.)

***Abies veitchii* Ldl.**

Homoptera – *Dreyfusia nordmannianae* (Eckstein)

Coleoptera – *Hylobius abietis* (L.), *Strophosoma capitatum* (De Geer)

Lepidoptera – *Biston betularius* (L.), *Semiothisa liturata* (Cl.), *Eupithecia pusillata* (Denis et Schiff.), *E. lariciata* (Frey.)

Gilpinia polytoma (Htg.) – podczas badań w 1996 roku, na terenie Arboretum w Rogowie, odłowiono jedną larwę borecznika świerkowca (*G. polytoma* (Htg.)). Niewątpliwie, samica borecznika przypadkowo złożyła jajo na *A. amabilis*, gdyż jak do tej pory nie był on notowany na jodle, a późniejsze próby odłowienia tego gatunku na *A. amabilis* nie powiodły się. Odłowiona larwa żerowała kilka dni na wymienionym gatunku jodły po czym nastąpiła śmierć larwy. Podobne zjawisko zaobserwowano w przypadku jedlicy zielonej (1).

Na terenie Arboretum w Rogowie, na obcych gatunkach jodeł, licznie występuje *Epinotia fraternana* (Haw.). Zwójka ta prócz jodeł zasiedla także jedlicę i choiny, natomiast wyjątkowo można ją znaleźć również na świerkach (2). Ze względu na niewielką ilość uszkodzonych igieł przez larwy, nie ma ona dużego znaczenia jako szkodnik.

Do mniej znanych motyli uszkadzających pączki i młode pędy jodeł, należy *Argyresthia illuminatella* Zell.. Owad ten, w 1996 roku był licznie obserwowany na różnych gatunkach jodeł, na terenie Arboretum w Rogowie. Wyszukując wczesną wiosną porażone pędy, stwierdzono, że najliczniej zasiedla on *A. cephalonica*, *A. nordmanniana* i *A. concolor* a mniej licznie *A. grandis*, *A. holophylla* i *A. homolepis*. Niewątpliwie, motyl ten przyczynia się do powstawania tzw. bocianich gniazd na starszych jodłach, jednak zasiedla on tylko bardzo cienkie pędy, pozostawiając grube, najsilniejsze pędy nietknięte.

Na jodle obcego pochodzenia, został odnotowany jeden gatunek pluskwiaka różnoskrzydłego. Jest nim: *Kleidocerys resedae* (Panz.). W 1996 roku, występował on szczególnie licznie na *A. holophylla*, na terenie Arboretum w Rogowie. Ten dzienny pluskwiak, wysysał soki z igieł oraz młodych pędów kilkuletnich drzewek. Owad ten, najprawdopodobniej spędza cały czas na drzewie żywicielskim, przebywając najczęściej w wierzchołkowych częściach młodych pędów. W hodowli laboratoryjnej, obserwowano również składanie jaj pod odstające łuski po pączkach, u nasady pędów. Gatunek ten, mimo liczego występowania (kilkanaście owadów dorosłych na jedno drzewko) poza lekkim przebarwieniem igieł i ogólnym osłabieniem drzewek, nie spowodował większych szkód.

Z Katedry Ochrony Lasu i Ekologii
SGGW w Warszawie

Literatura

1. **Borowski J.:** Szkodliwe owady żerujące na igłach, pączkach i młodych pędach jedlicy zielonej – *Pseudotsuga menziesii* Franco. Sylwan, 1997, nr 8, str. 85-87.
2. **Borowski J.:** Przyczynek do poznania szkodników owadzich, żyjących na pączkach, igłach i młodych pędach obcych gatunków świerków. Sylwan, 1997, nr 9, str. 21-27.

Summary

A contribution to the knowledge on insect pests to needles, buds, and young shoots of foreign fir species (*Abies* Mill.)

The report presents the results of studies on insect pests to needles, buds, and young shoots of foreign fir species (*Abies* Mill.). The work was carried out in the arboretum of Wirty and of Rogów near Koluszki in the years 1995–1997. A list of 16 fir species of foreign origin was presented together with that of insect pests to needles, buds, and young shoots of foreign fir species (*Abies* Mill.). Moreover, the paper presents a short description of some chosen insect species, in the aspects of their bionomy and harmfulness, i. e. *Gilpinia polytoma* (Htg), *Epinotia fraternana* (Haw.), *Argyesthia illuminatella* Zell. and *Kleidocerys resedae* (Panz.).